

Universal Declaration of Human Rights - Aromanian

© 1996 - 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

DECLARATSIA UNIVERSALĂ TI-NDREPTURLI-A OMLUI

ZBOR NĂINTI

Ti-atsea că pricânuștearea-a nâmuziljei nativâ shi-ndrepturli egali shi nealienabili-a tutâlor membrilji-a taifâljei a omlui easti fimelju-a li-bertatiljei, a-ndriptatiuljei shi-a irinjliljei din lumi,

Ti-atsea că nitinjisearea shi atimusearea-a-andrepturlor a omlui dutsea la comportâri barbari cari u prusvulisea sinidisea-a uminitatiljei, sh-ti-atsea că adrariljei lumi tu cari iatsâli umineshtsâ va s-hârseascâ di libertatea di zbor shi pisti shi va s-hibâ liberi di firca shi urfanjea easti proclamatâ ti nai ma analtul ideal a cafi unlui om,

Ti-atsea că important easti că-ndrepturli-a omlui s-hibâ afiriti cu sistemlu juridic că s-nu hibâ omu pîntu pi-atsea ta s-mutâ contra-a tiraniiljei shi tirinsearea,

Ti-atsea că important easti că sâ-lji si da indati developarea-a relatsiilor di uspitsâlji anamisa di miletsli,

Ti-atsea că miletsli-a Natsiunilor Uniti cu Harta nica nâ oară u confirmarâ pistusinea-a lor la-ndrepturli fundamentali-a omlui, la nâmuzea shi valoarea-a personalitatiljei umineascâ shi egalitatea-a bârbatlui shi-a muljeariljei shi ti-atsea că apufâsirâ că sâ-lji indati-a developariljei sotsialâ shi s-li amelioreadzâ conditsiili ti banâ tu ma marea libertati,

Ti-atsea că statili membri u loarâ obligatsia tu colaborari cu Natsiunili Uniti s-u asigurâ tinjisearea gheeneralâ shi aplicarea-a-ndrepturlor a omlu shi libertâtsli fundamentali,

Ti-atsea că acâchisearea gheeneralâ-a lushtor ândrepturi shi libertâts easti di nai ma marea importantsâ ti-ntreaga realizari-a lishtei obligatsii,

Adunarea gheeneralâ

Uproclameadzâ aestâ Declaratsii Universalâ ti-ndrepturli-a omlui ca un standard comun cari lipseashti s-lu-agiungâ tuti miletsli shi tuti natsiili cu tsi cafi unâ individû shi cafi un organ a sotsietatiljei, cara va u-aibâ dipriunâ ân videari aestâ Declaratsii, va shi-u aibâ tendintsa că prin ânvitsarea shi educatsia s-aducâ la tinjisearea-a lushtor ândrepturi shi libertâts shi cu metrili progresivi natsionali shi internatsionali s-hibâ asigurată pricânuștearea shi tinjisearea-a lor gheeneralâ sh-di dealihealui cum anamisa di miletsli-a singurilor stati membri, ashi shi anamisa di miletsli-a tsilor teritorii cari suntû sum administrarea-a lor.

Articlul 1

Tuti iatsâli umineshtsâ s-fac liberi shi egali la nâmuzea shi-ndrepturli. Eali suntû hârziti cu fichiri shi sinidisi shi lipseashti un cu alantu sh-si poartâ tu duhlu-a frâtsâljiljei.

Articlul 2

Tuti-ndrepturli shi libertâtsli dit aestâ Declaratsii âlji pricad a cafi unlui insu independent di rasa, bâteaua-a chealiljei, sexul, limba, pista, minduearea politicâ icâ altâ, orighina natsionalâ shi

sotsială, starea di aveari, fatsirea ică cari tsi s-hibă alti conditsii.

[Missing 2nd paragraph]

Articlul 3

Cafi un ari-ndreptul ti bană, libertati shi sigurantsa-a personalitatiljei.

Articlul 4

Cană nu poati s-hibă tsănut tu sclăvilji ică supuniri: sclăviljea shi comertslu cu sclavi s-azăptăseashti tu tuti formili.

Articlul 5

Cană nu lipseashti s-hibă loat la pidipseari ică la comportari ninjilăoasă, niuminească shi-arshionasă ică la ghizai.

Articlul 6

Cafi un ari-ndreptu pisti tut s-hibă pricănăscut ca un subiectu juridic.

Articlul 7

Tuts suntu egalji dininti-a nomlui shi au ândreptu, fără cană soi di discriminari, la egala apurari-a nomlui.

Articlul 8

Cafi un ari-ndreptu că tribunalili natsionali efectiv s-lu-apură di frândzearea-a-ndrepturilor fundamentali cari lj-suntu pricănăscuti cu constitutsia shi nomurli.

Articlul 9

Cană nu poati după vrearea-a vărului s-hibă âncłjis, detsănut, niti avinat.

Articlul 10

Cafi un ari-ndreptul egal didip la giudicarea-ndreaptă shi publică dininti-a tribunalui independent shi obiectiv cari va s-detsidă ti-ndrepturli-a lui shi obligatsiili sh-ti orighina-a cafı unlui act criminal tsi-lji si arucă-a lui.

Articlul 11

1. Cafı un acuzat ti act criminal ari-ndreptur s-hibă lugurist că nu-i căbati până tsi pi bazaa nomlui, căbatea nu s-confirmă la un protses public la cari lj-suntu asigurati tuti garantsii lipsiti ti apurarea-a lui.

2. Cană nu poati s-hibă giudicat ti acti ică omisiunji cari nu fac act criminal după-ndreptul natsional ică internatsional tu chirolu cându suntu fapti. Tut ashı nu poati s-hibă curmată ma greauă ghizai di atsea cari putea s-hibă aplicată tu chirolu cându-i faptu actlu criminal.

Articlul 12

Canâ nu poati s-hibâ dupâ vrearea-a altului loat la minteari tu bana-lji particularâ, taifa, casa icâ corespondentsia nitsi la agudeari pi tinjia shi nâmuzea. Cafî un ari-ndreptu la apurari di nomlu contra-a ahtariljei minteari icâ agudeari.

Articlul 13

1. Cafî un ari-ndreptul la libertati di minari shi alidzeari-a loalui ti mincheani tu sinurli-a unlui stat.
2. Cafî un ari-ndreptul s-fugâ dit cari tsi s-hibâ stat, inclusiv shi-a lui, shi sh-si toarnâ tu statlu-a lui.

Articlul 14

1. Cafî un di avinatslji ari-ndreptul s-caftâ shi sh-si hârseascâ di azil tu altili stati.
2. La-ndreptul aestu canâ nu poati s-apeleadzâ tu cazlu cându avinarea easti bazatâ pi un act criminal di naturâ nipoliticâ icâ protsedurâ contra-a scopurilor shi printsipiilor a Natsiunilor Uniti.

Articlul 15

1. Cafî un ari-ndreptul la unâ tsitâtsenii.
2. Canâ nu poati dupâ vrearea-a altului s-hibâ alâsat fârâ tsitâtsenii nitsi fârâ di-ndreptul câ s-u alâxeascâ tsitâtsenia.

Articlul 16

1. Bârbatslji majori shi muljeri fârâ canâ soi di limitâri di punctul di rasa, tsitâtsenia icâ pisti, au ândreptul s-intrâ tu cârunâ shi s-facâ taifâ. Elji suntu egalji la intrarea tu cârunâ, tut chirolu pânnâ dutsi câruna shi la aspârdzearea-a ljei.
2. Câruna poati s-facâ cu libera shi completa câilâchi-a inshilor cari intrâ tu cârunâ.
3. Taifa easti nucleulu natural shi fundamental a sotsietatiljei shi ari-ndreptul la afireari di partea-a sotsietatiljei shi-a statlui.

Articlul 17

1. Cafî un ari-ndreptu s-aibâ aveari, singur, ma sh-deadun cu altsâ.
2. Canâ nu poati dupâ vrearea-a altului s-hibâ alâsat fârâ di aveari.

Articlul 18

Cafî un ari-ndreptul la libertatea-a mindueariljei, a sinidisiljei shi-a pistiljei; ândreptul aestu u includi shi alâxearea-a pistiljei shi-a câidiiljei shi libertatea câ omlu singur icâ-n comunitati cu altsâlji, public icâ particular shi-u manifesteadzâ pista icâ câidiea pi calea di-nvitsâturâ, practicari-a pistiljei shi sh-li facâ arâdzli.

Articlul 19

Cafî un ari-ndreptu la libertatea sh-mindueascâ shi s-exprimâ, tsi luacatsâ shi-ndreptul s-nu hibâ cârtit ti minduearea-lji, ma sh-ndriptatea câ s-caftâ, s-aproachi shi s-tindâ informatsii shi idei cu cari tsi s-hibâ instrumenti shi independent di sinurli.

Articlul 20

1. Cafî un ari-ndreptu shî libertatea la fronima adunari shî uneari.
2. Canâ nu poati s-hibâ pimtu zorlea s-pricadâ la vârâ asotsiatsii.

Articlul 21

1. Cafî un ari-ndreptu s-ljea parti la condutsirea cu lucrî publitsi tu statlu-a lui, direct icâ prin liber aleptsâljei reprezentantsâ.
2. Cafî un ari-ndreptu pi baza egalâ s-intrâ tu slujbâ publicâ tu statlu-a lui.
3. Vrearea-a miletljei easti baza-a puteariljei a statlui; vrearea aestâ lipseashti s-hibâ spusâ la alidzerli perioditsi shî liberi cari va s-facâ cu-ndreptul ghenereal shî egal la votari, cu votarea secretâ icâ unâ protsedurâ adecvatâ cari u-asigurâ libertatea-a votariljei.

Articlul 22

Cafî un, ca membru-a sotsietatiljei, ari-ndreptu la asigurarea sotsialâ shî-ndreptul sh-realizeadzâ-ndrepturi economitsi, sotsiali shî culturali lipsiti la nâmuzea-a lui sh-ti libera developari-a personalitatiljei a lui, cu agiutolu-a statlui shî-a colaborariljei internatsionalâ, shî conform cu organizatsia shî institutsiili-a statlui a lui.

Articlul 23

1. Cafî un ari-ndreptupi lucru, la libera alidzeari la intrarea tu lucru, la-ndreapti shî buni conditsii ti lucrari shî la apurarea di nilucrari.
2. Cafî un, fârâ canâ alidzeari, ari-ndreptu la platâ egalâ ti idviul lucru.
3. Cafî un cari lucreadzâ ari-ndreptu la-ndreapta shî buna platâ cari-a lui shî-a taifâljei a lui lâ asigurâ exiestentsii cari corespundi la nâmuzea umineascâ shî cari, fu câ va s-lipseascâ, va s-hibâ completatâ cu altsâ pâradz di apurarea sotsialâ.
4. Cafî un ari-ndreptu s-fondeadzâ shî s-intrâ tu sindicat ti-apurea-a interesilor a lui.

Articlul 24

Cafî un ari-ndreptu la discurmari shî njirari, inclusiv shî limitarea cu chifiri-a oarâljei ti lucru shî advili perioditsi cu platâ.

Articlul 25

1. Cafî un ari-ndreptu la un standard ti bânatic cari lj-asigurâ shî ghinistari, a lui shî-a taifâljei a lui, inclusiv hârnearea, ânvishtearea, casa, shî mâtrita-a iaturlui shî slujba sotsialâ tsi-i lipsitâ, ma shî-ndreptul la asigurari tu caz di armâneari fârâ lucru, langoari, niputeari, ânvidueari, ausheatic shî altili cazuri di chireari-a pâradzlor ti existentsii di tsircumstantsili independenti di vrearea-a lui.
2. Dadili shî ficiorlji au ândreptul di unâ mâtritâ spetsialâ shî agiutor. Tuts ficiorlji, faptsâ tu cârunâ icâ nafoarâ di ea s-hârsescu di idvea apurari sotsialâ.

Articlul 26

1. Cafî un ari-ndreptul la-nvitsătură. Anvitsarea lipseashti s-hibă fără pâlteari, canai tu sculiili primari shi di calificari. Sculia primară easti obligatorii. Educatsia tecnică shi di calificari lipseashti s-hibă actsesibilă ti tuts ună turlii pi baza di atsea cum suntu cădări.
2. Anvitsarea lipseashti s-hibă ândreaptă ti-implina developari-a personalitatiljei a omlui shi-nvârtushearea-a tinjiseariljei a-ndrepturlor a omlui shi libertâtsli fundamentali. Atsea lipseashti s-li agiută acăchisearea, arăvdarea shi uspitsâljea anamisa di tuti miletsli, grupatsii di rasă shi pisti, ma shi activitatea-a Natsiunilor Uniti shi vigljearea-a irinjljei.
3. Pârintsâlji lu-au ândreptul cu prioritati că s-lă u-aleagă sculia-a ficiorlor a lor.

Articlul 27

1. Cafî un ari-ndreptu liber s-ljea parti tu bana culturală-a comunitatiljei, sh-si hârsească pi arta shi s-ljea parti la developarea di shtiintsă shi la hâirea tsi vini di-aclotsi.
2. Cafî un ari-ndreptu la apurarea-a interesilor morali shi materiali cari es dit cafî ună creatsii di shtiintsă, literară ică artistică-a curi creator easti el.

Articlul 28

Cafî un ari-ndreptu la progres sotsial shi internatsional tu cari ândrepturli spusi tu aestă Declaratsii pot ta s-hibă realizati complet.

Articlul 29

1. Cafî un ari obligatsiili-a lui fatsă di comunitatea cari mash ea lji-asigură năintari liberă shi completă-a personalitatiljei a lui.
2. La realizarea-a-ndrepturlor shi-a libertâtslor a lui cafî un poati s-hibă supus mash la atseali limitări cari suntu prividzuti cu nomlu cu scupolu că s-asigură pricânushtearea lipsită shi tinjisearea-a-ndrepturlor shi-a libertâtslor a alântor shi cu scoplu ti satisfatsirea-a ândreptilor căftări-a moralui, sistemlu public shi ghinistarea publică tu sotsietatea democratică.
3. Aesti-ndrepturi shi libertâts di cană turlii nu pot sâ si realizeadză contra-a scopurlor shi-a printsipiilor a Natsiunilor Uniti.

Articlul 30

Nitsi ună determinari dit aestă Declaratsii nu poati s-hibă tulmăcită ca-ndreptul ti cafî un stat, grupă ică insu ta s-u facă cari tsi s-hibă activitati ică s-facă catsi s-va s-hibă lucru shutsâtă la călcarea-a-ndrepturlor shi-a libertâtslor cari suntu băgati tu ea.